

Tamás Edit

“Csillag gyulladt Zemplén felett”

A szülőfaluban, Monokon használták az idős emberek ezeket a költői szavakat, amikor Kossuth Lajos születésének hagyományára emlékeztek. Idén kitüntetett érdeklődés kísérte az államférfi születésének 200. évfordulóját. Sárospatakon ez alkalomból új kötet jelent meg a Magyar Nemzeti Múzeum Rákóczi Múzeumának kiadványaként. A Jósvainé Dankó Katalin szerzőtársammal közösen írt *“Csillag gyulladt Zemplén felett.” Kossuth szülőföldje, Zemplén* című könyvben különböző elvárásoknak igyekeztünk megfelelni. Monok nagy szülőtte életének első 30 esztendejét a történelmi Zemplén vármegyében töltötte. Ide kötik iskolaévei, a megyeszékhelyen indult politikai pályája. Ott találjuk a Zempléni Kaszinó szervezésénél. A megyegyűléseken elmondott beszédei, a megyében és a városban végzett munkája már jelezték, hogy a különleges képességekkel megáldott fiatal embert ambíciói országos feladatok megoldására sarkalják. Emlékét megőrizték a helyi hagyományban, nagy jövőt ígérő jóslatok kapcsolódtak életéhez Monokon, Sárospatakon, Sátoraljaújhelyben egyaránt. Ezekről eddig csak a helyiek, és talán a szakmai érdeklődők hallottak.

Monok, Tállya, Olaszliszka, Sárospatak, Sátoraljaújhely Kossuth Lajos életében játszott szerepének megismertetését el-

sődleges feladatként vállaltuk fel. A tény-szerű, történelmi adatokra támaszkodó információk mellett igyekeztünk feldolgozni a helyi legendákat, a Kossuthhoz kapcsoló történeteket is. A kötet Kossuth-életrajzot is tartalmaz, amely jól felhasználható a történelemtanításban és az egyre fontosabb helytörténet oktatásban. Kiadványunk emellett Kossuth túrát is ajánl az érdeklődőknek: Monok (a szülőfalu), Tállya (a keresztelés helyszíne), Olaszliszka (a kisgyermekkor éve), Sárospatak (a nagy reformok kora), Sátoraljaújhely (az egyénisége bölcsője) településtörténeti összefoglalóját és nevezetességeinek bemutatását is közzétettük.

Ötven színes kép – Várad László munkái – segít megismerni a zempléni Kossuth-emlékeket. Köztük a monoki szülőház kevésbé ismert 100 évvel ezelőtti ábrázolása éppúgy megtalálható, mint az emlékkiállítás képei. Tállya evangélikus templomának keresztelő edényei Kossuth által váltak nemzeti történelmünk emlékeivé. Olvashatjuk a kötetben az egyháza által 90. születésnapján (még életében) állított emléktáblájának szövegét.

Kossuth Lajos születésének helye és ideje egykor élénk vitát váltott ki Zemplén közéletében és a történettudományban is. Talán kevesen gondolják, de ez a vita

még ma is tart. Olaszliszka úgyszintén híres szülöttként tekint Kossuth Lajosra, miként Monok, s büszkén mutatják meg az érdeklődőknek az emléktáblával megjelölt, illetve a Bodrog partján (éppen felújítás alatt) álló házakat.

Sárospatakon a visszaemlékezések idézeteiben megragadott Kossuth-történetek mellett a képek megelevenítik a reformkort, és annak nagyjait felnevelő Református Kollégium életét. Azt az iskolát, ahol oly jeles személyek tanultak, mint Egressy Béni, Fáy András, Fogarasi János, Jászay Pál, Kazinczy Lajos, Szemere Bertalan, Teleki László, hogy csak a közülük a legmagasabbra jutott Kossuth Lajos kortársait említsük.

Az ország két legszebb Kossuth-szobrára büszkék a zempléniiek: az egyik Monokon, a másik Sátoraljaújhelyben áll. Zemplén legrégebbi Kossuth-szobra az erdőbényei: 1902-ben, Kossuth születésének 100. évfordulójára készült. A legtöbb Kossuth-emléket Sátoraljaújhely őrzi. Emléktáblák, tárgyak, levelek, dokumentumok, képek, könyvek mind-mind a megújulást, a polgárosodást igénylő megyeszékhely reformkori életét idézik fel, büszkén arra, hogy Kossuth politikai pályája innen indult, s élete alkonyán egyik levelében Sátoraljaújhelyt nevezte egyénisége bölcsőjének.

Reméljük, a kiadvány hozzájárul ahhoz, hogy Kossuth zempléni éveit többen megismerjék. Bízunk benne, hogy minél szélesebb körben forgatják, hasznosítják majd. Befejezésül hadd álljon itt Kossuth Lajos egy kevésbé ismert ifjúkori verse, amelyben kifejezi hazája iránti érzéseit.

Kossuth Lajos: Magyar dal

Éltem zajló tengerén
tsak kettőt szerettem én
Hazám édes kebelét
s Rozsám szelid kellemét.

S egész munkás életem
E kettőnek szentelem
Egy felét a Hazámnak
Másik részét Rozsámnak.

Bár tsak Isten lehetnék
Hogy áldást deríthetnék
Mind a két bálványomra
Nem ügyelnék magamra.

Ha Hazámnak bús egén
remény sugárt látok én
s ehhez Rozsám mosolyog
egészlen boldog vagyok.

De ha utált szolgálás
fenyeget szent szabadság,
vigasztalást nem bírok
Rozsám ölén is sírok.

Boldogsága éltemnek
ne neheztely szívemnek
felosztott indulatján
Kedves édes magyar lyány!

(Jósvainé Katalin – Tamás Edit: "Csillag gyulladt Zemplén felett" Kossuth szülőföldje, Zemplén. Kiadja a Magyar Nemzeti Múzeum Rákóczi Múzeuma, Sárospatak, 2002. Fotók: Váradai László.)